

Vergaderjaar 2013–2014

32 637

Bedrijfslevenbeleid

Nr. 99 HERDRUK¹

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 december 2013

Voldoende toegang tot financiering voor het Nederlandse bedrijfsleven is van groot belang voor een duurzaam economisch herstel. Daarom houd ik de ontwikkelingen op dit gebied nauwlettend in de gaten. Net als in juni van dit jaar heeft onderzoeksbureau Panteia/EIM een onderzoek hieromtrent uitgevoerd. Deze Financieringsmonitor treft u hierbij aan². Ik ga daarbij ook in op de maatregelen die ik heb genomen om de toegang tot financiering voor het bedrijfsleven te vergroten.

Financieringsmonitor: financiering blijft onder druk staan

De financiering van het bedrijfsleven, en met name van het mkb, blijft onder druk staan³. Deze neergaande trend is helaas nog niet doorbroken. Bedrijven hebben, in vergelijking met de analyse van juni jl., de gezochte financiering iets vaker niet aan kunnen trekken (zie figuur 1).⁴

Kleine bedrijven boeken minder succes bij het vinden van financiering dan grote bedrijven. Dat geldt voor zowel vreemd vermogen als voor eigen vermogen. De meest genoemde reden van afwijzing blijft het risico voor de beoogde kredietverstrekker. Een te lage solvabiliteit wordt ook vaker als reden genoemd dan bij de voorgaande Financieringsmonitor. Bedrijven waarvan de financieringsaanvraag volledig of gedeeltelijk wordt afgewezen, hebben in het algemeen een lagere solvabiliteit dan bedrijven die de gevraagde financiering wel volledig toegewezen krijgen. Het risico voor de kredietverstrekker wordt weerspiegeld in een verdere

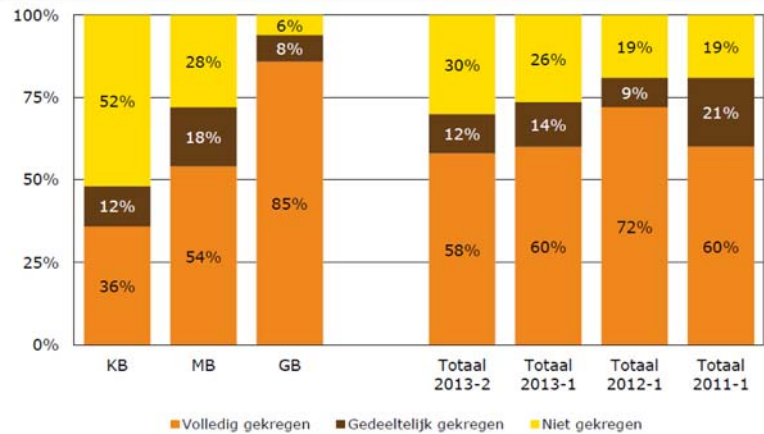
¹ I.v.m. toevoeging van voetnoten

² Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer

³ Dit blijkt ook uit de rapportage van de Europese Commissie d.d. 14 november 2013 «Access to finance and finding customers the most pressing problems for SMEs».

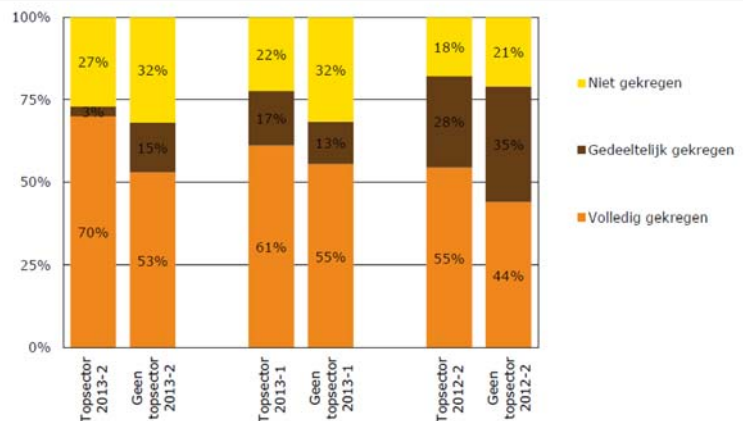
⁴ Tijdens het AO Kredietverlening heb ik u op basis van de toen beschikbare informatie van de Financieringsmonitor kunnen melden dat 52% van het kleinbedrijf de gezochte financiering niet heeft kunnen aantrekken.

aanscherping van de eisen die banken aan de financiering van bedrijven stellen.⁵

(Figuur 1. Aantrekken van de gezochte financiering, naar grootteklasse)

Bedrijven in de Topsectoren hebben het, zoals ook uit de meting van juni jl. naar voren kwam, iets makkelijker om financiering aan te trekken dan bedrijven in niet-Topsectoren. Echter ook voor de Topsectoren geldt dat bedrijven in vergelijking met de analyse van juni jl. de gezochte financiering iets vaker niet hebben kunnen aantrekken (zie figuur 2).

(Figuur 2. Aantrekken van de gezochte financiering, bedrijven in de Topsector en niet-Topsector)

Hoewel de financiering van het bedrijfsleven nog steeds onder druk staat, zijn er in de huidige analyse enkele positieve ontwikkelingen zichtbaar ten opzichte van de eerdere meting van juni. Een positief signaal is dat zestig procent van alle bedrijven, waarbij de gevraagde financiering de afgelopen periode is afgewezen, geprobeerd heeft om op een andere manier alsnog aan de gevraagde financiering te komen. Deze verdubbeling ten opzichte van de meting eerder dit jaar laat zien dat ondernemers zich breder oriënteren op mogelijke financieringsbronnen. Mijn beleid gericht op voorlichting aan het mkb sluit hier ook op aan. De helft van deze bedrijven heeft alsnog financiering gekregen.

⁵ bron: DNB bank lending survey kwartaalmetingen 2003–2013/3.

Positief is ook dat De Nederlandsche Bank (DNB) recent heeft aangegeven dat de groei van de zakelijke kredietverlening aan het bedrijfsleven sinds de crisis in Nederland gemiddeld iets boven de groei in landen als Duitsland en Frankrijk ligt (zie figuur 3)⁶ Tevens is de snelheid waarmee banken financieringsaanvragen afhandelen toegenomen. Na correcte indiening wordt nu 39% van de aanvragen binnen een maand afgehandeld (dit was 29%).

In procenten, jaarlijkse groei per maand/kwartaal, 01-2005 t/m 07-2013.

Buitenlandse reeksen op kwartaalbasis en vanaf 09-2009 gecorrigeerd voor securitisaties. GIIPS = Griekenland, Italië, Ierland, Portugal, Spanje.
Bron: DNB, ECB.

(Figuur 3. Bancaire kredietgroei bedrijfsleven)

Maatregelen

De situatie rond bedrijfsfinanciering laat zien dat de maatregelen, die ik dit jaar in gang heb gezet en de maatregelen uit het stimuleringspakket ondernemingsfinanciering, van groot belang zijn voor met name het mkb. De overheid ondersteunt hiermee daar waar noodzakelijk en mogelijk de toegang tot financiering. Omdat zij de rol van de marktpartijen echter niet kan overnemen, zijn de maatregelen dan ook een combinatie van directe overheidsmaatregelen en maatregelen ter stimulering van private initiatieven.

Tijdens diverse Algemeen Overleggen en de Begrotingsbehandeling eerder deze maand, heb ik u mijn visie en een stand van zaken van de invulling van betreffende maatregelen geschetst. Zo heb ik de Borgstelingsregeling voor het mkb (de BMKB) per 1 november jl. verruimd. Sindsdien zijn een aantal maatregelen van kracht geworden. Deze schets ik onderstaand. Over de opstart van de Nederlandse Investeringsinstelling (NII) heb ik u, mede namens de Minister van Financiën, reeds d.d. 5 november jl. geïnformeerd⁷. Tijdens de Begrotingsbehandeling is daarnaast een motie Lucas⁸ aangenomen om in het voorjaar met een beleidsreactie te komen op de agenda StartupNL. Daarin zal ik ook ingaan op vroege fase financiering.

Qredits: gestart met gebruik verhoogd maximale krediet naar € 150.000,-

Zoals ook uit de Financieringsmonitor blijkt, ondervinden kleinere bedrijven en starters veel problemen met het vinden van financiering. Om de financiering van deze groep ondernemers te stimuleren, draagt het kabinet met verzekeraars, de banken en de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) in totaal € 75 miljoen extra bij aan Qredits. Hiermee is het voor Qredits sinds 4 november jl. mogelijk om kredieten tot € 150.000 te

⁶ DNB (najaar 2013, nr. 18) Overzicht Financiële Stabiliteit.

⁷ Brief over «kwartiermaker Nederlandse Investeringsinstelling» d.d. 5 november 2013, Kamerstuk 33 746, nr. 3).

⁸ Kamerstuk 33 750 XIII, nr. 17.

verstrekken aan ondernemers die hiervoor niet bij de bank terecht kunnen. Het eerste krediet boven de oude grens van € 50.000,- is op 18 november verstrekt.

Garantie Ondernemingsfinanciering (GO): onderzoek naar gebruik door nieuwe aanbieders en evaluatie gestart

Om het middenbedrijf te ondersteunen bij het aantrekken van bancaire krediet is het maximale garantiebedrag van de GO sinds 1 november jl. tot uiterlijk eind 2014 verhoogd van € 25 miljoen naar € 75 miljoen⁹. Voor verdere ondersteuning van het middenbedrijf zal de GO tevens als pilot worden opengesteld voor niet-banken. Verder onderzoek ik of in aansluiting op het rapport Hoek, de GO ook gebruikt kan worden voor nieuwe aanbieders van mkb-financiering. Op dit moment wordt een evaluatie naar deze regeling uitgevoerd die in de eerste helft van 2014 gereed komt. Hier kunnen verdere verbetermogelijkheden uit voortkomen. De evaluatie zal ik u sturen zodra deze beschikbaar komt.

Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's): meer slagkracht voor ROM's

De ROM's zijn belangrijke spelers als het gaat om verstrekking van risicokapitaal aan innovatieve startende en snelgroeiende bedrijven. Op 23 september jl. is de ROM Zuidvleugel opgericht. In de Najaarsnota is € 17 miljoen herschikt ten behoeve van de nieuwe ROM Zuidvleugel en van Oost NV. Daarbovenop breiden de medeaandeelhouders van OOST NV hun belang met € 10 miljoen uit. Het startkapitaal voor de ROM Zuidvleugel bedraagt in totaal € 27,7 miljoen (inclusief bijdrage van het Rijk van € 10 mln.).

Alternatieve financieringsvormen: een telefoonnummer voor financiering

- Het Kabinet acht het van belang om ondernemers te ondersteunen bij toegang tot financiering. Hierbij is het zowel van belang om kansrijke private initiatieven voor het bedrijfsleven te ondersteunen als om zelf initiatieven te nemen. Dit gebeurt bijvoorbeeld via de ondersteuning van alternatieve financieringsvormen, zoals business angels en crowdfunding, en via voorlichting en educatie aan ondernemers over financiering. Vanuit het stimuleringspakket is hiervoor € 5 miljoen beschikbaar.
- Een van de maatregelen waaraan door mijn ministerie, samen met de KvK/Ondernemerspleinen wordt gewerkt, is één centraal telefoonnummer voor alle financieringsvragen. Dit moet er voor zorgen dat bedrijven, en met name het mkb, op vragen over financiering kundig, snel en efficiënt informatie kunnen krijgen. Dit telefoonnummer is in een testversie operationeel en zal medio januari officieel gelanceerd worden.
- Om alternatieve financieringsvormen te ondersteunen en om mogelijke synergie tussen de verschillende vormen te onderzoeken, heb ik een onderzoek laten uitvoeren naar de mogelijke relatie tussen crowdfunding en business angels. Het rapport vindt u bijgevoegd. Een van de belangrijkste conclusies is dat er synergiemogelijkheden zijn, maar dat de overheid nu eerst de markt zijn werk moet laten doen. Door het vergroten van de bekendheid van crowdfunding als financieringsvorm kan de overheid wel de markt een belangrijke steun geven richting verdere groei. Dit ondersteunt het reeds ingezette beleid omtrent crowdfunding en business angels.

⁹ De toetsingskaders met betrekking tot de uitbreidingen van de GO en de BMKB zijn ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer

Nauwlettend volgen van de ontwikkelingen

Mijn conclusie is dat de toegang tot financiering, met name voor het mkb, nog steeds onder druk staat. Dit vergt aandacht omdat goede toegang tot financiering essentieel is voor de ontwikkeling van bedrijven. Nu geeft bijna de helft van het mkb in de Financieringsmonitor aan dat zij door het uitblijven van financiering geremd wordt in groei en ontwikkeling.

De beleidsmaatregelen die ik dit jaar in gang heb gezet en de maatregelen uit het stimuleringspakket ondernemingsfinanciering, richten zich op de gesignaleerde problemen. De overheid ondersteunt hiermee daar waar noodzakelijk en mogelijk de financiering van het bedrijfsleven.

De overheidsmiddelen dienen een zo groot mogelijk effect te hebben en aan te sluiten bij de behoeften uit de markt. Ik zal de ontwikkelingen rond financiering en de ingezette beleidsmaatregelen dan ook nauwlettend blijven volgen. Komend voorjaar zal ik wederom een uitgebreide monitoring omtrent bedrijfsfinanciering laten uitvoeren.

Komende periode zal mijn aandacht specifiek uitgaan naar de verdere ontwikkeling van alternatieve bronnen van financiering en van de beschikbaarheid van buffervermogen voor bedrijven. De ontwikkeling dat meer bedrijven op zoek gaan naar andere bronnen van financiering dan hun huisbank is positief. Ik wil dit daar waar opportuun ondersteunen, onder andere met voorlichting en informatie. Conform toezegging aan mevrouw Gesthuizen tijdens de Begrotingsbehandeling, zal ik tevens met de banken in overleg treden over de rol die zij spelen bij het adviseren van ondernemers, zoals het wijzen op overheidsregelingen en alternatieve financieringsbronnen.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp